

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ט"ז אדר תש"פ | דף היומי בבלי: שבת ו.
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף ה' בהגה "אם שני מצות" עד תחילת סימן תס"ב.
מוסר: שמירת הלשון - שער התורה פרק ז' 'והיא גדולה' עד 'ומי שמעלים'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ב משנה ט עד פרק ב משנה יב 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים'

"גם אתם יכולים להפוך בקלות למיליונרים כמוני, רק תקשיבו..." | חלום מוזר על לחם לבן | ההוראה
המפתיעה בעיצומה של שמחת פורים: "מי שלא יכול לשמוח בשקט, שייצא!" | 1845

על דא ועל הא

את סוד עושרו האגדי מוכן היה לנדב לכל מי שרק יטה
אוזן לשמוע. "למעשה", המתיק ר' זלמן סוד, "גם אתם
תוכלו להפוך במהרה למיליונרים אדירים. אם רק תטו
אוזניכם אלי, אלמדכם חיש מהר את כל כללי המסחר..."

ימי הפורים במחיצתו של הרה"צ ר' שלמה זלמן בריזל זצ"ל, "זוכרם לא יסוף מזרעם..."

צריכים להיות לכל הפחות פושט יד..."

'ליהודים היתה אורה ושמחה'

שמחתו של הרה"צ רבי שלמה זלמן בריזל זצ"ל בימי הפורים
היתה מרקיעה שחקים. פנימיותו נתגלתה לעין כל בבחינת 'נכנס
יין יצא סוד'. שעות ארוכות לאחר תפילת שחרית, היה מיסב
במחיצת זקני החסידים במשתה היין, והיתה אז נפשו משתפכת
לה' בביטויי אהבה ודביקות נוראים. פלגי דמעות של גיל ושמחה
היו ניגרים מעיניו בעת השירה והריקודים.

יהודים רבים הגיעו ממרחקים להתברך מפיו ביום קדוש זה.
כשדמעות היו זולגות מעיניו היה מגפף את ראשו בשתי ידיו
ומרעיף עליהם ברכות לרוב, למלאותם במידה גדושה של ישועה
וברכה ברוחניות ובגשמיות.

אמרו חז"ל על חג הפורים: "כל הפושט יד נותנין לו" - על כך
היה ר' זלמן רגיל לחזור, בשם אביו, את אשר שמע מהרה"ק רבי
דוד משה מטשורטקוב זי"ע:

"יום הפורים גדול עוד יותר מיום הכיפורים. יום הכיפורים
מכפר רק לשבים, ואילו בפורים כל הפושט יד נותנים לו!"
"אולם זאת היה מוסיף האבא"- היה מדגיש ר' זלמן, "כי

איזהו שוטה?

היה רגיל ר' זלמן לפרש את דברי הרמב"ם הידועים בהלכות
לולב (פ"ח הלכה ט"ו) וז"ל:

'השמחה שישמח האדם בעשיית המצוות ובאהבת ה' שציווה
בהם, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו - ראוי
להיפרע ממנו, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה
ובטוב לבב, וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו
במקומות אלו חוטא ושוטה, וע"ז הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר
לפני מלך וכו'

"רבותי! איני מבין, שואל ר' זלמן, "בשלמא, זה שהרמב"ם
מכנה את הנמנע משמחה בשם - 'חוטא', הרי זה פשוט ומובן. אך
מדוע הוא מכנה אותו גם בכינוי - 'שוטה'? מהי השטות המיוחדת
שיש כאן?"

"העניין פשוט הוא מאד", מסביר, "מילא אם היו נותנים לו
לאדם סכום מכובד של עשרת אלפים דולר כדי שיהיה בעצבות -

אז אולי היינו יכולים להבין אותו מדוע הוא עצב כל כך... אבל האמת היא הרי להיפך! שעבור השמחה נותנים לו עשרת אלפים דולרים... ואילו על העצבות אין הוא מקבל כלום... גורנישט מיט נישט! ועם כל זה בוחר האדם להיות בעצבות, הגידו נא לי, היש לנו שוטה גדול מזה?!"

'אין בין דאך א גרוסער גביר!' -

"הלא הנני גביר אדיר!" היתה אמרתו על לשונו של רבי זלמן תמיד. בהנאה גלויה היה אומר זאת, אינו חושש כלל מגנב וגזלן, או אפילו ממבקשי צדקה... את סוד עשרו האגדי מוכן היה לנדב לכל מי אשר רק יטה אוזן לשמוע. "למעשה", המתיק ר' זלמן סוד, "גם אתם תוכלו להפוך במהרה למיליונרים גדולים, אם רק תטו אוזניכם אלי, אלמדכם חיש מהר את כל כללי המסחר. ובכן, בואו ונעשה חשבון פשוט - קבעו בנפשכם כי מחירו של עניית 'אמן' אחד, הוא לכל הפחות מאה אלף דולר! 'ברוך הוא וברוך שמו' אחד - מחירו גם לא יפחת מחמישים אלף דולר!..."

אם תתחילו לצבור 'אמנים' ו'ברוך הוא וברוך שמו', הלא תוך זמן קצר תהיו לעשירים מופלגים ביותר. ושום אדם בעולם לא יוכל לקחת מכם אפילו פרוטה אחת! זוהי אפוא הנוסחה הבטוחה לעשירות המופלגת ביותר על פני תבל!" - סיכם רבי זלמן את דבריו בפשטות, כשהוא מתכוון לכל מילה. הנה כי כן, השכיל ר' זלמן בדעתו הרחבה, כי את לב האדם החומרי נקל לפתות בעשירות מוחשית, יותר מאשר בכל דבר אחר. על כן היתה דרכו להמחיש לעצמו וגם לאחרים, את יקרת מעלת המצוות בשווי של מטבע עובר לסוחר, אשר האדם כה בהול ולהוט עליה לכנוס ולאסוף ממנו יותר יותר. אם כי, בוודאי שכר המצוות כולן ושכרה של מצות עניית אמן בפרט, יקרה ונעלית היא בוודאי לאין ערוך מכל השגת אנוש.

מתנה ושמה 'אמן'

סיפור נפלא אודות יקרת ערך עניית אמן, היה ר' זלמן אוהב לשוב ולספר בהזדמנויות רבות לילדים ולנכדים ולכל באי ביתו. ולמרות שכבר שמעוהו מפיו פעמים רבות, עדיין היה ערב הסיפור לחיך השומעים ורצו הם לשמעו שוב ושוב, כאשר ר' זלמן מספר אותו במתק דבש לשונו, בציוריות מרתקת: ר' לייב, חסיד מהעיר טעלי, תלמידו של הגאון מווילנא זצ"ל, היה איש קדוש וטהור, ונהג בפרישות ובחסידות יתירה. בביתו משפחה מבורכת בילדים, ופרנסתו היתה בצמצום ובדוחק גדול.

כל ימיו לא אבה ליהנות ממתנת בשר ודם, ומזמן לזמן היה נוסע למרחקים, לעסוק קצת במסחר על מנת להביא טרף לביתו. היה זה באחת הפעמים שר' לייב התכוון לנסיעה. הילדים נפרדו מאביהם לשלום, וכבר החלו לספור את הימים לשובו של האבא בכיליון עיניים. והנה, בהפתעה גמורה - אחרי שלושה שבועות בלבד חזר ר' לייב ממסעו. שמחו ילדיו וכל בני המשפחה לקראתו, וקיבלו את פניו בצהלה.

"מה יום מיומיים? מדוע זה מיהרת לשוב?" הקיפוהו כולם בשאלה.

אך ר' לייב לא ענה מייד, אלא הודיע בחגיגות: "היום, ילדים, הבאתי לכם מתנה גדולה מאוד, אולם אתן לכם אותה יותר מאוחר, כי כעת אני ממחר ל'מנחה'". המתינו הילדים בכיליון עיניים לשובו של אביהם, ואף יתכן שבינתיים כמה מהם ניסו לבדוק ולחפש בחבילות את המטמון הגדול, אך לא, הם לא מצאו דבר...

האמא הכינה ארוחה, חגיגת ככל שהיה ניתן מהמוצרים הדלים שהיו ברשותה, וכולם חיכו בקוצר רוח לשובו של האבא, ר' לייב, מן התפילה. אמנם תמיד אחרי נסיעה כזו של האבא, היתה תחושת התרגשות בבית, על אחת כמה וכמה היום, כאשר לשמעה של ה'מתנה' הנפלאה גברה ההתרגשות מרגע לרגע. והנה, חזר ר' לייב מבית הכנסת, נטל ידיים לסעודה יחד עם כל בני המשפחה, ולאחר מכן פתח ואמר:

"הנה, ילדים, כעת הגיע הזמן למתנה הגדולה! הקשיבו היטב לדבריי, ילדים, כי המתנה שאתן לכם היום, יקרה היא יותר מכל המתנות שנתתי לכם אי פעם!

ובכן, תמיד הייתי מסתפק בברכת המזון - האם צריך לענות אמן אחרי 'לעולם על יחסנו' שהרי היא סיום ברכת 'הטוב והמטיב', או לא... לכן, נסעתי עתה נסיעה ארוכה לשלושה שבועות, עד שבאתי לביתו של הגאון הצדיק ר' ישעיה זעכוויצער, ושם שמעתי במפורש כשהוא עונה אמן אחרי 'אל יחסנו'! אוצר גדול נפל אם כן בידי באותה שעה, ומיהרתי לשוב עמו אליכם..." "ילדי היקרים", קרא ר' לייב בצהלה גדולה, "זאת היא המתנה הגדולה שהבאתי לכם היום. למענה טרחתי ונסעתי נסיעה ארוכה של שלושה שבועות - מהיום והלאה הרווחתם עוד עניית 'אמן' בכל ברכת המזון!!!"

"אכן, איזו מתנה יקרת ערך..." - סיים ר' זלמן בהתרגשות את סיפורו באזני ילדיו שלו - "עוד עניית אמן!... מה ידמה לה?... ומה ישווה לה?..."

(מתוך 'ר' זלמן')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

החייל ענה לר' אברהם בלעג: "שוטה, מי יגיד לי מה לעשות, אם ארצה, אני יכול לירות בך עכשיו!" ובעודו מדבר דרך את אקדחו... אך רבי אברהם לא זז ממקומו, פניו לא השתנו במאום...

"בלילה ההוא נדדה שנת המלך" - חלום מוזר על לחם לבן שרימוז על נס ההצלה העתידי של בחורי ישיבת נובהרדוק

מדבר, דרך את אקדחו וכיוונו לעבר ראשו של רבי אברהם. אך רבי אברהם לא זז ממקומו, פניו לא השתנו במאום, ולתמהוון כולם אמר בשלוה: "אם אלוקים לא ירצה, לא תוכל לירות בי".

החייל נזדעזע, הוריד את אקדחו, אך לא עזבם לנפשם, אלא ציווה על אנשיו להוביל את כל התלמידים ליער, שם יהרגו. כך יצאו לדרך האחרונה - במחשבת הפורעים, אך לא כך היתה עצת ה' שומר ישראל!

בדרך נס החיילים טעו בדרכם... במקום לפנות ביער שמאלה פנו ימינה, והגיעו אל ארמון מפקדם, שר הצבא בוגרסקי. החיילים הסבירו לו כי מצאו יהודים מורדים ועתה הם מובילים אותם להריגה.

נענה השר ואמר להם: "טוב מאד, הניחו אותם אצלי ואני אסתדר איתם". ציווה להורידם למרתף.

לתדהמתם, לאחר זמן ירד השר בוגרסקי בכבודו ובעצמו למרתף, ואמר להם: "אבי היה כומר. אני מכיר שאינכם מורדים, לכן אשחרר אתכם, אבל לא עכשיו, כי הזמן אינו מסוגל לכך".

הבחורים שהו במרתף הארמון שלושה ימים, בו התפללו ולמדו. גם אוכל הגישו להם - לחם לבן וחמאה! אז נזכר רבי אברהם בחלומו, בחלום הלחם הלבן שלו...

ביום הרביעי נכנס השר ושחרר אותם, הוא נתן לכל אחד כרטיס כחול - "רשיון חיים" באותם הימים.

בשעתו נתפרסם נס ההצלה, והיהודים ראו בו נס ופלא, אך בנו של רבי אברהם סיפר כי בעיני אביו לא היה כאן נס, אלא היה זה לקח ולימוד בהשגחת ה' על הבוטחים בו ומצפים לישועתו.

בין הבחורים היו רבי צבי יהודה מלצר ורבי אלעזר שמחה וסרמן, בניהם של הגאונים רבי איסר זלמן ורבי אלחנן, זצ"ל.

(נר לשולחן שבת תצוה תש"פ מתוך 'בסופה ובסערה')

"גלגל הקב"ה, מלכו של עולם, את מפלת המן על ידי חלום: באותו הלילה נדדה שנת המלך אחשוורוש, נבהל ועמד משנתו, שראה בחלומו את המן שמחזיק סייף-חרב שלופה להורגו!" (פרד"א נ').

בימי הפרעות באוקראינה, במהלך מלחמת האזרחים, בהם נהרגו כמאה וחמישים אלף יהודים בפוגרומים רחבי היקף, אירע נס גלוי לישיבת נובהרדוק ששכנה בעיר ז'יטומיר, נס שלימים אמר הגאון רבי אלחנן וסרמן כי מצוה לפרסמו, ובבקר באמריקה ביקש מהגאון רבי אברהם קלמן גולדברג שהנהיג באותם ימי אימה את הישיבה, שיספר לו את מעשה הנס אף שהוא שמע זאת כבר מספר פעמים.

היה זה יום שבת קודש, בחורי הישיבה ניצלו יום זה ללימוד ממושך ללא הפסקה, גם כשהחשיך היום לא פסקו מלימודם ולמדו מוסר בחושך. לאחר תפילת ערבית החליטו על אף הפחד הנורא מהפורעים, כי יש להדליק נרות כדי שיוכלו להמשיך וללמוד. סמכו על זכות התורה שלא יאונה להם כל רע.

באותה שבת חלם הגאון רבי אברהם קלמן גולדברג והנה הוא רואה כיכר לחם לבן! דבר מאכל שלא היה בכלל באותם ימים, בקושי השיגו לחם יבש... ויהי החלום פלא.

כך המשיכו ללמוד עד השעה עשר, אז הפסיקו מלימודם והגבאית הגישה להם לחם ומים חמים לסעודת 'מלוה מלכה'.

או אז נשמעו צעקות ודפיקות עזות על החלון, חיילי פטליוורה נכנסו לאולם הישיבה. רבי אברהם ניגש לחייל ראש הפורעים להתחנן על נפשם. הוא הסביר שאין הם מורדים חלילה, אלא לומדי תורה, אך דבריו לא הועילו.

ניסה לדבר על ליבו: "אם תהרגו אותנו, יהיה לכם חטא גדול לאלוקים". על כך השיבו החייל בלעג: "שוטה, מי יגיד לי דעה, הכל תלוי בדעת, אם ארצה, יכול אני לירות בך עכשיו!" ובעודו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

**פתאום אחרי שלש דקות נתן רבי עזרא ברזל
מכה בידו על השולחן והכריז: "מעכשיו כולם
יושבים בשקט! מי שרוצה להשאר איתנו -
ישמח בשקט, מי שלא יכול, ילך לביתו!"**

שמחת פורים - לא בכל מחיר

שלא יכול ילך לביתו!" החלו הבחורים מתלחשים: "ראיתם? צדקנו..." שמע זאת אחד מבני הבית ושאל: "מה דיברתם? מה כוונתכם?" לא היה נעים להם, התחמקו. לבסוף אחד הבחורים העז ואמר: "הרב, אפילו עכשיו בפורים שמצווה לשמוח, צריכים להיות רציניים?!" הסביר רבי עזרא מפני מה ביקש שקט: "בדירה הסמוכה, מאחורי הקיר הזה, גרה הרבנית במברגר. היא אלמנה, לפני מספר חודשים נפטרה בעלה, הגאון רבי בן ציון שהיה משגיח בישיבת פוניבז'. כל שנה הבחורים באו אליהם ועשו שמת, השנה יש שם שקט. כאשר היא תשמע את שירת וצהלת הבחורים כאן היא תיזכר בבעלה, יהיה לה צער גדול. איך אפשר לשמוח כשהיא עצובה?!" (נר לשולחן שבת)

היה זה לפני שנים, בישיבת 'נחלת יעקב' בבני ברק. בליל פורים היה ויכוח בין הבחורים אם ללכת לביתו של הגאון רבי עזרא ברזל, אביו של ראש הישיבה זצוק"ל, שהיה מוסר שיחות בישיבה. חלק אמרו: הוא "צדיק", זה לא יהיה פורים, אנחנו רוצים לחגוג, הוא ישבית לנו את השמחה... המבוגרים אמרו שצריך ללכת ויהיה טוב. התלבטו. גבר כוחם של הבחורים המבוגרים, ואמרו: נלך, ואם לא יהיה לעניין נחזור לישיבה. נכנסו לביתו ופצחו בשירה. רבי עזרא החל רוקד עימם בהתלהבות. אף פעם לא ראוהו שמח כל כך. עשה העוויות ופרצופים. "שימח אותנו - היה באמת פורים..." פתאום, אחרי שלש דקות רבי עזרא נתן מכה על השולחן והכריז: "מעכשיו כולם יושבים בשקט, מי שרוצה להישאר איתנו ישמח בשקט, מי

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

כמה דברים שאולי לא ידעתם על - תיק"ז

שבת דף ה

תיק"ז

ולא יהיו תשובות לשאלות שנשאלו, במשך כל הדורות, עד בוא אליהו הנביא.

אין גאונים, אין חכמים, אין סיכוי לתשובה, אין סיכוי למצוא ראייה, אין תשובה בשום פנים ואופן, גם במשך 2000 שנות גלות לא יהיה מישהו שימצא תשובה, רק אליהו הנביא יבוא ויגלה לנו את התשובה לאמיתה של תורה. ואין רשות לשום חכם בעולם לפשטה ממשנה או מברייתא או מסברא, שהרי זה כחולק על תלמוד של רבינא ורב אשי, ורק בעיות בגמרא שלא נפשטו ולא נסתיימו בתיקו הרשות לחכם לענות. ואכן יש לשון בכסף משנה: "ומכל מקום תמה אני היאך פוסק הראב"ד הלכה מסברא מאחר שבגמרא עלתה בתיקו".

ומספרים על חכם אחד שחיבר ספר לפשוט כל תיקו שבש"ס ובא להגר"א לקבל הסכמה, ואמר לו שתיקו היינו שאין די בשכל אנושי לפשוט ספק זה.

(גישמאק בלימוד - דרשו)

329 פעמים מופיעה מילה זו בש"ס, 3 פעמים היו לנו כבר במסכת ברכות, וזו הפעם הראשונה במסכת שבת, לא האחרונה. יהיו לנו במסכת שבת עוד עשרים ואחת שאלות שהגמרא תישאר איתם ב'תיקו'.

פירוש המילה הוא: תעמוד, שמשמעו אין הכרע לבעיה, ותעמוד בלא הכרעה. בהקדמה לספר שפתי כהן על התורה כתב שהוא מלשון תיק, כלומר שהתשובה מסתתרת כמו בתוך תיק. התוספות יום טוב מביא במסכת עדויות (פ"ח מ"ז) את הנוטריקון המפורסם: תשבי יתרץ קושיות ואיבעיות. מרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל אמר שמסדרי הש"ס הכניסו כל כמה דפים "תיקו", כדי להחדיר את הציפיה לביאת המשיח.

ואומר הים של שלמה (ב"ק פ"ב ס' ה): ואין רשות לשום גאון בעולם לפשטה ממתניתין או מברייתא, או מסברא, דהוי כחולק על תלמודא דרבינא ורב אשי, כמו שאין ליישב התיובתא שנאמרה בתלמוד. פירושו הוא, אל תנסה למצוא תירוץ או פתרון לשאלה, חז"ל בדקו את כל האפשרויות, וברור להם כשמש, שאין,

יהלומים מגדולי ישראל

במוצאי פורים נכנס צעיר שיכור לחדרו של רבינו, והשמייע צעקות רמות, אחר כך החל לשבח את רבינו בהפלגה יתירה. רבינו סובב את הראש לקיר ולא רצה לשמוע את נאומו של הצעיר, והנוכחים גררו אותו החוצה...

מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל על הסכנות ביום הפורים, ומדוע חג זה הוא עת רצון לישועות

את חומרת הדברים, באתי בזה לעורר כי זה כמשחקים באש, ושומר נפשו ירחק מעוון החמור של המלבין ברבים.

ויהי רצון שהזמן ינוצל לחיזוק ולאהבה בין אחד לרעהו ולכל לומדי ומלמדי תורה, וכל אחד יתרומם ברוחניות כנפש לב מבקשי השי"ת. ט"ז אדר א' תשע"א לפ"ק

זכות שנפלה בחלקכם

לבני ישיבתנו היקרים הי"ו. כבר דיברנו כמה פעמים על הזכות

'ליהודים היתה אורה ושמחה'

מכתבים ממרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל לפני פורים:

זהירות מפגיעה באנשים

היות שמתקרבים ימי פורים דפרזים ודמוקפין, בהם יש חשש של פגיעה באנשים, בחורים ומחנכים, אשר זה חטא ועוון גדול, והרבה שנים אחרי זה סובלים הפוגעים והמביישים, ולא יודעים

שנפלה בחלקכם ללמוד תורה בליל פורים, שהוא יום של 'קבלו באהבה' (ובשנה זו קשה לי להשתתף עמכם בשמחתכם), והנני לברככם שתזכו בזכות זה לעלות מאד בתו"ש כל אחד לפי מדרגתו ותצליחו ברוחניות וגשמיות.

א"ל שטיינמן מוצש"ק ליל פורים תשע"ד. (קובץ אגרות ס"ב)

עבודת ה' בפורים

לבני חביבי הק" עליהם יחי'. קשה עלי להשתתף עמכם, ואמרתי להעלות כמה דברים על הכתב, הנה הקב"ה ברוב חסדו נתן לנו את התורה והדריכנו איך לקיימה, והנחילנו מועדים, ורבנן הוסיפו עליהם עוד חנוכה ופורים, ובעמדנו לפני ימי הפורים, ויש החושבים שבזמן כזה אפשר לעשות מה שרוצים, אבל אין זה כך, אלא שבכל יום יש את עבודת ה' בדברים מסוימים, ובשבת ומועדים יש גם מצוות היום, וזה רק עבודת ה' לא סתם הוללות והתפרקות, ומה שיש ביום יותר מצוות, יש בו יותר קדושה, ומסוגל לעלות בו ביותר, אשריכם שאתם מתחזקים בימים אלו בלימוד התורה ובתפילה, ויש לראות שח"ו שלא נכשל ולא נגרר אחרי דברים לא נכונים, רק יראה כ"א למשוך עצמו להאמת לתורה ויראת שמים ומעשה המצוות, ומדות טובות בין איש לחברו, והקב"ה יערה עלי רוח טהרה ויזכה ברוחניות וגשמיות. המשתתף ושמח עמכם ליל פורים תשע"ה (קובץ אגרות ס"ג).

מעשה התרחש פעם במוצאי פורים. צעיר שיכור נכנס לחדרו של רבינו, ובמעמד האברכים השמיע צעקות רמות. אחר כך הוא החל לשבח את רבינו בהפלגה יתירה. רבינו סובב את הראש לקיר ולא רצה לשמוע את נאומו של הצעיר. הנוכחים גררו אותו החוצה, אך רבינו לא היה רגוע מכך, וחקר שמא קרה לו משהו בעת הגרירה - אולי קיבל מכה וכדומה.

הזהירות גם לילדים

שח הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על ילד שזרק חומר נפץ וגרם לקטיעת אצבע של ילד אחר, הילד התדפק על דלתו של מרן הגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, ושאל כיצד לעשות תשובה על המעשה הנורא שעשה. תשובת מרן שליט"א היתה: "איני יודע כיצד עושים תשובה על דבר כזה!" הילד ניסה שוב ושוב, אבל הגאון הגדול רבינו זצ"ל פנה את ידיו בתנועה של 'איני יודע' ולא השיב.

(הגר"י זילברשטיין הסביר את תשובתו של הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ואמר שבאמת אי אפשר לדעת כיצד עושים תשובה על דבר כזה, שהרי כבר הבאנו בעבר שהספר חסידים (סי תקצ"ה). מתקשה בדבר הכפל במילות הפסוק 'והשיב את הגזילה אשר גזל', ומתרחש שאמנם אם הגזלן משיב את גזלתו עוד באותו יום די בכך, אולם אם השיב רק לאחר יום או יומיים, הרי שצריך להחזיר לגזל גם את ההפסד שהיה לו באותו יום או יומיים, שבהם היה יכול לעבוד עם השור או עם החמור, ונמנע הדבר ממנו בשל

הגזילה, ואם הגזלן לא החזיר את פערי ההפסד הללו הוא נשאר גזלן. וכמו כן ממשיך ה'ספר חסידים', כדי לצאת ידי שמים, יש לחשב את הצער שהיה לגזול וכו', ואם במקרים אלה כל כך קשה לאמוד את הצער, הרי שבמקרה שלנו כאשר אחת האצבעות של הילד נקטעה, באמת אי אפשר לדעת כיצד ניתן לחזור בתשובה על כך, וזו היתה תשובתו של הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

(עלינו לשבח ח"ו עמ' תע"ח, והעירו מדברי המהרש"א סנהדרין לו, א ד"ה היו יודעין דכ' דדברי ה'ספר חסידים' הוא רק בדיני נפשות ולא בדיני ממונות ויל"ד האם המקרה לדיני נפשות).

תחפושת ראויה

אמר רבינו: יש להזהיר לילדים להתחפש כמו צדיקים וצדיקות, ולא כמו רשעים או מחללי שבת וכדומה, שכל דבר משפיע על השאיפות של הילד. (מים חיים עמ' 78)

וסיפר שאמרו לו בשם הגר"ח ק שליט"א שאמר בשם אביו הסטייפלר זצ"ל שמי שהתחפש בישיבה בפורים להמן יצא לתרבות רעה, אמר רבינו אני חושב בטעם הדבר כיון דהוי כפתיחת פה לשטן. (יש כאלה שמתחפשים לשוטר וכדו' ובאמת הדבר לא טוב).

עת רצון

רבינו הסביר למה פורים הוא עת רצון, שיש עקרות שנפקדות וכן אנשים נפקדים בפרנסה, מפני שזה יום גדול לקיים מצוות של בין אדם לחבירו, ה' אוהב מאד את כלל ישראל, ביום שבו מתרבה אחוה ורעות. (ואני תפילתי לך ה' עת רצון וכו').

ונאים הדברים למי שאמרם: סבלנותו הנדירה של מרן הגרא"ל והקפדתו הייחודית בנושא בין אדם לחברו, התבטאה רבות בחיי היומיום, ודוקא בפכים הקטנים, שנראים לכאורה כשוליים, אך העידה כאלף עדים על טוהר ליבו ונשמתו של רבן של ישראל.

ונפשי כעפר לכל תהיה

סיפר אחד מתלמידי רבינו, כי יום אחד, בעת קבלת הקהל לאחר תפילת ערבית, חלף בחור צעיר בין העומדים, כשכל כוונתו היתה רק כדי להצטלם עם רבינו. הוא הושיט יד לרבינו בעוד פניו מופנות כלפי הצלם, והוא מורה לו באצבע "לצלם! לצלם!" לבני הבית ניכר היה כי הרגע המביש הזה מכאיב לרבינו, אך הוא לא הגיב מאומה עד שההוא סיים את מלאכת הצילום... בסיום קבלת הקהל דיבר פלוני עם רבינו על אודות חסרון הדרך ארץ שנראה כאן קודם, ורבינו הגיב "כל יום זה כך!"

אף שלא פגעת בו

פעם לחש רבינו לתלמידו, כי אחד מהאנשים שלזכותם הוא מקפיד להכניס מדי יום מטבעות לצדקה הוא אדם שבעבר היו לו דין ודברים עמו, ועל אף שלא היתה זו מריבה ממש ורבינו לא פגע בו, חלילה, בכל זאת הוא מרגיש צורך "לפצות אותו", כלשון רבינו, ולעשות בכל יום משהו לטובת נשמתו, וכן לטובת אדם נוסף כדוגמתו.

והוסיף רבינו: "ואף שאני לא פגעת בו, והוא כן פגע, בכל זאת - מי יודע, שמא היתה לי קצת אשמה בזה".

לשון נקיה

מעשה היה שיהודי לקח דבר מה מבית רבינו, וכששאל רבינו היכן הוא אותו חפץ, השיב אחד מבני הבית: "כנראה פלוני גנב את זה". רבינו לא הסכים עם הנוסח ואמר: "יהודי אינו גנב. תאמר שאולי הוא חס על החפץ הזה, שמא כאן בבית ילך לאיבוד ולכן לקח לעצמו".

לשון רכה

כמה פעמים הדריך רבינו את מקורביו על פי מכתבו של הגר"ח מוולוז'ין, לאמר: על ידי מידת הסבלנות האדם משיג את רצונו יותר ויותר מכל תקיפות שבעולם. אולם בני אדם טועים בכך. עוד אמר לבנו הגאון רבי שרגא שליט"א: "גם כאשר הייתי ראש ישיבה יחידי בישיבת כפר סבא, לא דברתי בתקיפות. לדוגמא, בענין קבלת תלמידים לישיבה, דברתי עם הצוות רק בנוסח של 'שמא', 'אולי' ו'אפשר'. אם מדברים בתקיפות - אדרבה, זו סיבה שהדברים יתקבלו פחות".

הרבנית שטיינמן ע"ה סיפרה, כי פעם לא חש רבינו בטוב במשך כמה ימים, ולא יכול היה לקבל קהל. לילה אחד דפקו אב ובנו דפיקות נמרצות על הדלת. האב אמר כי מדובר בעניין של פיקוח נפש ממש, שאינו סובל דחוי, כיון ששמעה כך, סברה הרבנית לתומה שאכן יש להכניסם גם בשעה זו.

היא שאלה את בעלה אם יוכל לקבל את השניים העומדים

בפתח ופיקוח נפש בפייהם, והוא הסכים שיכנסו. הם אכן נכנסו בזריזות, וכעבור כמה דקות יצאו בסבר פנים מחויך ומרוצה. הרבנית התפעלה ממהירות יציאתם ותמחה בינה לבין עצמה: "איזה עניין של פיקוח נפש יכול היה להיות דחוף כל כך ולבוא על פתרונו תוך רגעים ספורים?" אף על פי שבדרך כלל לא שאלה את הבאים למבוקשם מרבינו, הפעם חרגה ממנהגה והתעניינה אצל השואל: "מה היה המקרה הדחוף כל כך?"

האיש השיב, כי בימים אלו מגישים רשימות לבחירות לכנסת, והוא בא לשאול האם כדאי לו להגיש רשימה לבחירות. "כיון שמועד ההגשה מסתיים בעוד שעות בודדות, בשעת חצות".

הסביר, "היה העניין דחוף במיוחד".

"נו, ומה השיב לכם הרב?" התעניינה הרבנית.

"הוא ענה לי שלא אגיש מועמדות, כי אף אחד לא יבחר בי חוץ

ממנו", ענה האיש בהצביעו על בנו...

נראה שרבינו אמר לו זאת בנועם ובחכמה, באופן שהאב לא

נפגע כלל אלא קיבל את הדברים ברוח טובה מאוד.

לאחר מכן שאלה הרבנית את רבינו, כיצד קרה שהשואל יצא

בחיוך, ורבינו ענה בבדיחותא: "כנראה הוא חשב שרק הוא יצביע

לעצמו, ושמח להוכח שברור לי כי גם בנו יצביע לו, ויהיו לו שני

קולות..."

(מתוך 'רבי אהרן לייב', 'כאיל תערוג', פורים)

השונות היומי

בחורים האוספים כסף מבית לבית בפורים - צריכים לברך על היין בכל מקום?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

אחרים [למנהג בני אשכנז], אך בשאר משקים שינוי מקום מחייב ברכה. ומה שיש לדון מצד שנחשב כהולכי דרכים שמבואר (סי' קע"ח ס"ד) שאין צריכים ברכה נוספת, ונחלקו פוסקי זמנינו אם זה גם בהולך בדרך ונכנס לבתים או רק בהיותו בדרך עי' אגרו"מ (או"ח ח"ב סי' ז"ן) ואבן ישראל (ח"ט סי' ס"ג) והלכות יום ביום (ח"א פי"ד) להגרמ"מ קארפ שליט"א.

עוד יש לדון מצד עיכול, ששיעור עיכול במשקין הוא זמן קצר, לכן יש לנהוג לברך בכל בית ברכה ראשונה ואחרונה.

עוד יש להעיר שכששותים מעט יין יש ספק אם הוא פוטר שאר משקין או לא כמבואר בבה"ל (סי' קע"ד ס"ב) ולכן אם שתה מעט יין ורוצה לשתות משאר משקין יפטר בדר אחר שברכתו שהכל, ועצה טובה להולכים מבית לבית שלא לשתות יין בכלל כי שינוי היין מזיק ומביא לשכרות והקאות, "וכדי בזיון וקצף ולא כסף".

שאלה: בחורים שהולכים מבית לבית לאסוף כסף עבור הישיבה או הת"ת, ומצוי שבכמה בתים מכבדים אותם ביין או שאר משקין, האם צריך לברך בכל בית מחדש, או שמועיל שיברכו בהתחלה ויכונו לפטור את הכל?

תשובה: לכתחלה יברכו בכל בית ברכה אחרונה אם שתו כשיעור, לפני שיוצאים, ובבית שאחריו יברכו שוב ברכה ראשונה. הטעם, תחלה יש לדון כיון שאין תלוי בו אלא אם בעל הבית ירצה לתת לו, ע"פ המבואר בסי' קס"ט ס"ג שהשמש צריך לברך על כל פרוסה כיון שאינו יודע אם יתנו לו, אכן המשנ"ב שם הכריע שאם מכוון בפירוש על כל מה שיתנו לו מועיל לפטור הכל.

אך עוד יש לדון מצד שינוי מקום מבית לבית שבזה לא מועיל דעתו, ובוזה יש הבדל בין יין לשאר משקין שביין יש צד שנחשב דבר הטעון ברכה לאחריו במקומו, ואם שתה מתחלה כשיעור שמחייב ברכה אחרונה שוב מועיל דעתו על מה ששתה בביתם

מהי 'מצה נפוחה'?

אסורה, ואף כשגודל המצה הוא פי שישים ממקום הנפיחות; ויש הסוברים שבמקרה שלא נוצרה היפרדות בעובי המצה, אלא כל עובי המצה נפוח, כפי הפירוש השני הנ"ל - אין איסור לאכול אלא את מקום הניפוח וסביבותיו, ברוחב 'כדי נטילה' (2-2.4 ס"מ, לשיטות השונות), ולא את שאר המצה.

[שו"ע תסא, ה, ומשנ"ב לג-לד; ביאורים ומוספים דרשו, 73]

רבותינו הראשונים כתבו ש'מצה נפוחה' אסורה באכילה בפסח, וכן פסק הרמ"א. וכתבו הפוסקים, שישנם שני פירושים ל'מצה נפוחה': האחד - היפרדות בעובי המצה לשנים, כאשר החלק העליון נפוח כלפי מעלה. והשני - במקום מסוים במצה, כל עובי המצה נפוח כלפי מעלה.

וגם כאשר מקום הנפיחות הוא רק בקצוות המצה, המצה כולה

מצה שנוצר חלל בתוכה - האם מותרת באכילה?

המצה - המקום שהחלל על גביו אסור באכילה, משום שחום התנור אינו נכנס במקום זה כראוי, ויש לחשוש שהחמיץ, ושאר חלקי המצה מותרים באכילה; אולם, אם נוצר חלל נוסף תחת חלל זה, כעין חלל בתוך חלל - המצה כולה אסורה.

[משנ"ב תסא, לד; ביאורים ומוספים דרשו, 75]

בהמשך לאמור: מידת הנפיחות המחשיבה את המצה כ'מצה נפוחה', היא כגודלו של אגוז 'לוז', השווה לרוחבו של אצבע אגודל בינונית (2-2.4 ס"מ, לשיטות השונות). מידה זו אמורה הן ביחס לרוחב מקום הנפיחות, והן ביחס לגובה הנפיחות.

ואם המצה לא התנפחה כלפי מעלה, אלא נוצר חלל בעובי המצה, במידה הנ"ל - אם נראים בחלל אבעבועות על פני עובי

האם יש חשש לאיסור 'מצה נפוחה' במצות הדקות שבימינו?

והיפרדות בעובי המצה (ראה לעיל) - אינו מצוי במצות הדקות שבימינו; ויש שכתב שאף אם נמצאה נפיחות כזו במצות שבימינו, אין לאסור את המצה, מפני שאף נפיחות זו אינה סימן לחימוץ, אלא נוצרת מחמת חוזק האש, ומסיים את דבריו: "ומימינו לא אסרנו מחמת 'נפוחה'".

[משנ"ב תסא, לה; ביאורים ומוספים דרשו, 79]

בהמשך לאמור: במצות הדקות שבימינו מצויות אבעבועות רבות, ונפיחויות רבות, דהיינו שחלק מהמצה מתרומם כלפי מעלה; וכתבו הפוסקים שהמצות שבהן הופיעו שינויים אלו, אינן נחשבות כ'מצה נפוחה', מפני שהשינויים אינם סימן לחימוץ, אלא הם נוצרים מחמת חום התנור.

* את מצות אכילת מצה בליל הסדר, יש לקיים במצה שלא הושרתה בנוזל כלשהו, ובדיעבד, אם המצה הושרתה במים, יצא ידי חובתו, אך אם המצה הושרתה בנוזל אחר, חובה לשוב ולאכול מצה אחרת.

* 'מצה כפולה' - אם נאפתה בפסח, המצה כולה אסורה באכילה בפסח; אך אם נאפתה לפני הפסח, מותר לאכול את כל המצה מלבד מקום הקפל, וסביבותיו ברוחב 'כדי נטילה'.

* מצה שנאפתה יחד עם חמץ בתנור אחד, באופן שהתנור אינו בולע מהחמץ, וכגון שאופה בו לחם חמץ, ללא כל נוזל - מותרת באכילה בפסח.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

באיזה מקרה מתירה הכנסת דבש למאכל את אכילתו עם מוצרי חלב?

כזו שנחשב כאילו הוא עומד בעינו בתוך המאכל, ונמצא שזהו 'טעם ראשון' ולא 'טעם שני'. אולם, אם המאכל החרף מתבשל במים המהווים רוב לעומתו, או שהוא מתבשל עם דברים נוספים, וחלקי התבשיל האחרים יחד עם המים מהווים רוב לעומתו - דינו ככל מאכל אחר. וכן אם בישלוהו בדבש, פעמים שהדבש מבטל את חריפותו, כך שאין הבדל בינו לבין מאכל אחר.

[משנ"ב תמו, ס רסה, ושעה"צ עט רפא; ביאורים ומוספים דרשו, 96; וראה ש"ך יו"ד צה, ג, ובא"ח שנה ב קרח יג]

מאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי, טעם הבשר שנפלט מהסיר ונבלע במאכל הפרווה, מכונה 'נותן טעם בר נותן טעם', ובקיצור: 'נ"ט בר נ"ט'. והיינו, שהטעם שהכלי בלע מהמאכלים הבשריים שהתבשלו בו, הוא 'טעם ראשון', והטעם שהכלי פולט למאכל הפרווה, הוא 'טעם שני', וטעם זה קלוש הוא, ואין בכוחו להפוך את מאכל הפרווה לבשרי, ולכן מותר לאוכלו ביחד עם חלב; (וראה במקורות).

ובמאכל שכולו, או רובו, חריף, לא נאמר היתר זה של נ"ט בר נ"ט, כיון שבכוח הדבר החרף יוצא הטעם הבלוע בכלי במידה

הלוח היומי

ט"ז באדר | פורים דמוקפין

ביום זה בשנת תרע"ט, אירע הטבח הנורא בעיר חמלניצקי, במהלך הפוגרום הגדול שבו נרצחו כ-1800 יהודים הי"ד, ע"י חיילים אוקראינים בהוראת מפקד הקוזקים ימ"ש.

יארצייט:

תקנ"ט: רבי יעקב קופל ב"ר קלונימוס מליקוב זצ"ל.

תרע"ו: רבי אברהם שמחה ב"ר ישראל הורוביץ זצ"ל, מברנוב, בעל חמרא טבא, אורה ושמחה.

תשט"ז: רבי מאיר ב"ר שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, אב"ד לכוביץ.

תשכ"ז: רבי יוסף ב"ר דב בערצי לייפר זצ"ל, מפיטסבורג, בעל צדקת יוסף.

יהודי תלמיד חכם וירא שמים שואל אותי לגבי מיישהו - האם עלי לזודא שכוונתו לתועלת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

השומע לשואלו לכוונתו, כמו לגבי תלמיד חכם ששלח פירות לחברו, שאין צריך לשואלו האם זה טבל, כיון שסומכים על חזקת חבר שלא יביאו לידי מכשול (תוס' פסחים ד, ב), וא"כ גם באיסור לשון הרע שחמור הוא מאד, סומכים על חזקת חבר שלא יבוא להכשילו, ובדאי כוונתו לתועלת.

ואם השואל אינו תלמיד חכם וירא שמים, אלא שהוא מוחזק כאחד שמקפיד על הלכות לשון הרע, כתב שם שיש לומר גם בזה שאין צריך לשואלו האם כוונתו לתועלת, שהרי אמרו בגמ' (פסחים שם) שהכל חברים אצל בדיקת חמץ, ופירש רש"י, שאפילו הוא עם הארץ, בדבר שהוא מוחזק בו דינו כחבר, וא"כ גם בנדון שלנו כיון שהוא מוחזק שאינו מדבר לשון הרע, הרי הוא כחבר לענין זה ואין צריך לשואלו, וכתב שאולי יש לחלק בין דבר שהכל חברים בו כבדיקת חמץ, לבין דבר שאחד מקפיד בו, וצ"ע למעשה.

ואם השואל אומר לו שמתכוין בבקשתו זו לתועלת אך אינו מפרט מהי התועלת, יש שכתבו (חלקת בנימין) שנראה שמותר לסמוך עליו אף שאינו יודע מהי התועלת. אכן, במקום שיש חשש שאם לא יפרט את סיבת התועלת, לא יאמין הנשאל שזה לתועלת, כתב שם שחייב המבקש לפרט את סיבת התועלת כדי שהמספר יכוין בסיפורו לתועלת [כי אם לא יכוין, הרי עובר בסיפור לשון הרע כמבואר כאן (הגה"ה ובבאמ"ח ס"ק מו)].

הסעיף הנלמד היום בחפץ חיים (כלל ד' מהלכות לשון הרע סעיף יא) עוסק במקרה בו אדם נצרך לברר על פלוני לתועלת, כגון שרוצה לשוכרו למלאכה או להיכנס עמו לשותפות. בין הדברים כותב רבנו ה'חפץ חיים', כי עליו להודיע לאדם שאצלו הוא מברר, את מטרת בירוריו, שהיא לתועלת. וזאת כדי שלא יעבור על 'לפני עיור לא תתן מכשול'. שכן אם הנשאל יספר לו דברי גנות בלי לדעת שהמטרה היא לתועלת, הוא יעבור על איסור לשון הרע.

בביאורים ומוספים דנים לגבי מקרה שהשואל לא מודיע לחברו שכוונתו לתועלת - האם חברו הנשאל מחויב לשואלו על כוונתו. יש שכתבו (שו"ת לחפץ בחיים ח"ב סימן ג) שמחויב לשואלו האם כוונתו לתועלת, והוכיחו כן ממה שנפסק בשו"ע (או"ח סימן תלז סע' ב) שמי ששכר בית מחברו ב"ד בניסן, צריך לשאול את בעל הבית האם ביתו בדוק מחמץ, וביאר הב"י (שם הובא במ"א ס"ק ד ובמשנ"ב ס"ק ט), שהטעם הוא כי הבית בחזקת אינו בדוק כל השנה, וא"כ בנדון שלנו כיון שדיבור זה הוא בחזקת דיבור אסור [כמו שכתב הח"ח לעיל כלל ב באמ"ח ס"ק ט], חייב לברר האם כוונתו לתועלת [ולא יעזור בזה מה שהאדם בחזקת כשרות, כמו שבבדיקת חמץ האדם הוא בחזקת כשרות, ומ"מ צריך לשואלו האם ביתו בדוק כיון שביתו אינו בחזקת כשרות, כן בענינו דיבור זה אינו בחזקת כשרות].

ואם השואל הוא תלמיד חכם וירא שמים, כתב שם שאין צריך

כתב הרמב"ם: וציוונו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועתנו, כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה, (ואתחנן ד, ז) "ומי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו".

(רמב"ם בהקדמה למנין המצוות ריש ספר יד החזקה)

בכל פעם שאנו זקוקים לעזרה או לישועה נתחזק בבטחון בה' ונזכור שה' תמיד קרוב אלינו לשמוע את תפילתנו